Никола Дедић

УТОПИЈЕ СВИХ НАШИХ МЛАДОСТИ ИЛИ АМЕРИКАНА, ПРВИ ПУТ МЕЂУ СРБИМА

(The Soulsplitters, "Long Highway Blues", Tomato Records, 2008.)

So friends, when my time comes
as surely it will
you just carry my body
out to some lonesome hill
and lay me down easy
where the cool rivers run
with only my mountains
'tween me and the sun

Townes van Zandt

Овог пролећа сам се по први пут сусрео са тим необичним, скоро јединственим музичким феноменом званим *The Soulsplitters.* Необичним из два разлога: најпре, људи свирају американу, "најамериканскији" од свих америчких жанрова; као друго, људи долазе из Србије, земље турбо-фолка али свакако не и онога што препознајемо као indie фолк, односно алтернативе, односно outlaw country. Тог поподнева свратио сам до Косте, његовог мемлом, старинским сликама, предивним погледом на Дунав и Нови Београд и безбројним плочама испуњеног дорћолског стана, мог редовног снабдевача пиратским дисковима: уз "Our Mother the Mountain" Townes van Zandta, "Jesus was a Capricorn" Криса Кристоферсона, дуплог live албума "Kicking Television" групе Wilco и скоро целокупне DVD дискографије

америчке фолк краљице EmmyLou Harris, у мојим рукама се нашао и албум више него занимљивог омота горепоменуте групе -"Long Highway Blues". Издат за Tomato Records, ништа није упућивало да је реч о “наше горе листу“.

Појавили су се релативно скоро, најпре са обрадом чувеног хита пост панк групе *Delphis*: сећам се последње нове године, пола литре македоснког белог у венама, непоједеног роштиља у трпезарији огромног стана, једне преврнуте саксије, једне цигаретом прогорене пиџаме ношене као мајица, управо одгледане Штефице Цвек, тамо негде у седам изјутра, на кућном DVD-у нашег уснулог домаћина, огромне количине Орбит жвака, горког мириса наранџастог Pall Mall-а који се увлачи у одећу, плавичастих, скоро безбојних сенки у тихом и празном ходнику, и мог одушевљења што при одласку у лењо, поспано снежно јутро, на некаквом локалном радију, као кроз маглу препознајем *Delphis*-е. Ипак, овога пута у акустично-меланхоличном издању аутентично америчког country звука. Енглеску верзију “Сање“ сам чуо, од тада, чини ми се небројено пута. Присећам се свог некадашњег пријатеља са студија, Дилета-шта ли се десило са њим, размишљам, да ли још увек воли country, да ли још увек испија “Никшићко“ црно у београдском стану своје мајке, тамо негде на Звездари, да ли још увек чува пиратску касету *Delphis*-а са песмом за коју је говорио да би волео да је посвећена њему? А онда се у мом CD плејеру нашао "Long Highway Blues".

Природа. Та огромна земља и њена бескрајна пространства уткана у основе највећег модерног мита о освајању. Кренути на Запад, оставити гробље историје за собом, напустити Стари свет јесте увек било обећање новог почетка. Нови почетак као ултимативна Утопија недосањаног сна о Америци. *Soulspitterc*-и, кроз своје текстове, сањају о оваквом почетку. Пространства "with their proud mountains tall/ where the rivers like gypsys/ down her black canyons fall/ I left as a young man/ not full seventeen/ with nothin' for company/ but the wind and a dream", како певају у обради сада већ култног хита легендарног Тоњнес ван Зандт-а. Ипак, у њиховим текстовима земља није објект освајачке експанзије, простор конквистадорске “пенетрације“, “срце таме“ непознатог Другог кога треба цивилизовати и култивисати идејом прогреса, како налаже класични амерички мит. Земља је бекство, нови дом, сурови али и предивни, митски али и подједнако реални, скоро свакодневни сан о Еденском врту који нам поручује да су порази најзад за нама, да су грехови најзад искупљени, а пропуштене шансе најзад заборављене. Путовање као трагање за Искупљењем: не путују само авантуристи и радознали, већ и незадовољни, они сломљени својим безбројним поразима. Одлазак као трагање за простором у коме су утопије свих наших младости најзад постале стварност.

Усамљеност. Осећај као када гледате романтичну комедију, сами, у својој соби, недељом увече. Живот у предивном великом граду и неспоразум, наравно. Град је скоро увек место савим случајног сусрета. Случајност сусрета доноси неизвесност али и подстиче жељу-жељу за спојем мушког и женског принципа. Неспоразум пак ствара ризик да се женски и мушки јунак на крају неће срести. Ипак, живот, за разлику од филма, не зна за хаппй енд, као ни за велике лепе градове. Тако и у песмама *Soulsplitters*-а слика љубави јесте непрестано обећање које се не испуњава, поновни сусрет који се не дешава. "If only she could feel my pain/ but feelin' is a burden/ she can't sustain/ so like a summer thursday/ I cry for rain." Једини одговор је одлазак: напустити град, његове прљаве улице, запуштене хаусторе, безбројне прозоре неких пространих, великих, чистих станова у које никада нећемо закорачити, сусрете које никада нећемо доживети, непознате становнике које као своје никада нећемо прихватити. Трагати за просторима у којима усамљеност није наметнута нужност већ слободни избор. Контраст између града и природе, цивилизације и дивљине, останка и одласка, сусрета и усамљености. И раштимовани, спори звук аутомобилског мотора, негде на аутопуту, ин тхе миддле оф ноњхере. "Car wheels on the gravel road", уз eggs, beacon и мирис брзе кафе, пре поласка, наравно, како пева Lucinda Williams. С оне стране осуначане планине је можда какво место које се можда може назвати дом.

Мит. Не велики, колективистички мит политичког напретка и прогреса. Управо супротно, у питању је трагање за сасвим личним, приватним митологијама одласка и апсолутног почетка. И заиста, зашто слушати, зашто свирати американу, данас, у Србији, на крају суморних двехиљадитих, у земљи која живи искључиво од историјски истрошених колективних митова, у земљи у којој вам је потребна, како примећује Цеца Лукић, огромна количина унутрашњег напора да би сте постигли “подношљиву количину несреће“? Одговор налазим размишљајући не о музици већ о ономе што је моја професионална вокација-писању. Некада ми се чинило да писање нужно подразумева неку врсту “ангажмана“: пишете не да бисте спознавали свет око себе већ да бисте га мењали. Успешност писања мерите величином своје публике и практичним импликацијама које ваше речи остварују у “објективно датој“ стварности. Од писања као “ангажмана“ дошао сам до писања као крајње личног, приватног терапеутског чина. То не значи бежање од стварности: управо супротно, реч је о стварању утопијског микропростора кроз који уносите зрно рационалности у условима перманентног ванредног стања. Другим речима, у питању је микротактика осмишљавања сопственог живота. Стварање country музике као ултимативно утопијског, политичког чина није увек директни одговор на незадовољство “стварним“ и самим тим савршени

почетак његовог трансформисања? У том смислу и слушање музике може бити микроутопијски чин конструисања мита о реално непостојећој земљи, "немогућој" Америци о којој певају *Soulspiltters*-и.

Микроутопијски у мери у којој је и одлазак на италијанске њоке, са пријатељицом, у онај загушљиви, али врло удобни београдски ресторан, припито слушање *Soulspiltters*-а, Леа Мартина и Елвиса J. K.-а, уз лошу ракију, у седам ујутру, у једном сасвим пристојном породичном стану, негде на нишкој Палилули, пријатељски одлазак на "најбољу топлу чоколаду у граду" у помало суморно недељно поподне, пријатељски ритуал редовног конзумирања воћне салате средом пре подне (и опет "трамвај куп" са црвеним воћем-да ли ћемо га икад заменити?), усамљенички одлазак у новоотворени тржни центар, по киши, да бисте купили само пар празних дискова, један Киндер Буено и гледали насмејане породице, умерено сиромашне или умерено богате, у ресторану попут студентске мензе, радосне јер су најзад окусиле макар мирис потрошачке грознице, наручивање књиге од пријатеља из иностранства који се ускоро враћа у домовину јер је неки други пријатељ најзад добио ћерку, мали приватни дневник у сликама који сте водили док сте је чекали а који она, због вашег ужасног рукописа, никада није успела да прочита, отварање групе на помало досадном Facebook-у и радост да сте можда, али само можда створили микрозајединицу двадесетак потенцијалних посвећеника једној потпуно неважној и маргиналној идеји, чин микроутопијски и идеалистички као писање блога за који не знате да ли ће га ико икада прочитати или ће га заувек прогутати бескрајна електронска инфлација слика и текста, као онај домаћи бенд из средине деведесетих кога сте се сасвим случајно сетили (да, Вибург Далас му бејаше име) а од ког су остале само две мале слике, заостали диск на каквом on line shopping сајту и успутни кометар на каквом заборављеном форуму како се бубњар, Јапанац, звао и вероватно још увек зове, само сада у каквој далекој, сигурно лепшој и богатијој земљи, Yuko Honda. *Soulsplitters,* чини се, певају управо о оваквим, крајње неважним, сасвим успутним, крајње маргиналним фрагментима једног покушаја да се унесе макар зрно идеализма у суморно сивило "објективно дате" стварности и пронађе оно митско место где, како цитирају ван Зандт-а, "moments do somersaults into eternity".

И шта рећи на крају? Заправо ништа-сви знамо да су у питању само конструкције, да земља, Америка о којој сањају *Soulsplitters*-и заправо не постоји, као што не постоји ни тај савршени утопијски простор већ поменутих искупљених грехова и заборављених пропуштених шанси. С оне стране ван Зандт-ове осунчане планине није дом, већ само још један мали, прљави град, исти онакав из каквог смо желели да побегнемо. Музика је једно а живот нешто сасвим друго.

Мит никад не постаје стварност, срећа коју смо замислили се никада не остварује, почетак од нуле изгледа да није могућ, уместо савршене љубави, на крају некако увек покупимо усамљеност, а уместо великог и лепог града изгледа да нам се увек западне иста онаква паланка из које смо отишли. Но нема везе, поручују *Soulsplitters*-и, и у губитку има нечег апсолутно поетичног. Уместо сањане среће добили смо сећања. На тренутке, фрагменте времена, радосни што их нисмо пропустили када су се дешавали: попут сећања на једину истински велику љубав, за коју никада нећете бити сигурни да је, барем за вас, заиста прошла (никако да се одвојите од оног малог привеска за кључеве, донетог као поклон из иностранства), попут сећања на пар малих љубави, заправо никад остварених, попут сећања на неколико лепих пријатељских тренутака са другаром Дилетом који је, ваљда отишавши из овог малог, прљавог града, напросто нестао из наших живота. Нема везе, било је лепо познавати га. Уживао је у "Никшићком" црном, маштао о Сањи, волео *Delphis*-е, сигуран сам да би му се допали и *Soulsplitters*-и. На крају, упркос свему, живот је ипак ок. Али стварно.

I'd love to feel
Your hand touching mine
And tell me why
I must keep working on

Yes I'd give my life
To lay my head tonight on a bed
Of California stars

I'd like to dream
My troubles all away
On a bed of California stars

Woody Gutrie (lyrics) & Wilco